

SČÍTANIE OBYVATEĽOV, DOMOV A BYTOV 2001 (demografické diskusné popoludnie)

Pri sčítaní obyvateľov, domov a bytov v roku 2001 bolo sčítaných v SR 5 379 455 obyvateľov. V porovnaní s predchádzajúcim sčítaním v roku 1991 počet obyvateľov vzrástol o viac ako 105 tisíc osôb.

Potvrdila sa tendencia spomaľovania reprodukcie obyvateľstva z predchádzajúcich rokov a tendencia zmien v **demografickom** správaní sa obyvateľstva:

- spomaľuje sa prírastok počtu obyvateľov,
- mierne sa zvyšuje podiel žien,
- znižuje sa podiel detí vo veku do 15 rokov,
- rastie podiel obyvateľov v poproduktívnom veku,
- mení sa vzdelanostná úroveň obyvateľstva,

Vo vekovej štruktúre obyvateľstva došlo od roku 1991 k výraznejším zmenám. Zvýšil sa podiel osôb v produktívnom veku pri súčasnom poklese podielu detí vo veku do 15 rokov. Zároveň sa mierne zvýšil nielen podiel, ale aj absolútny počet osôb v poproduktívnom veku. Táto skutočnosť poukazuje na celkovo sa zhoršujúce vekové zloženie obyvateľstva. To sa odzrkadľuje i vo zvyšujúcom sa priemernom veku mužov v porovnaní s rokom 1991 z 32,1 roka na 34,5 roka, žien z 35 roka na 37,6 roka. Priemerný vek obyvateľa SR vzrástol z 33,6 roka v roku 1991 na 36,1 roka v roku 2001.

V intercenzálnom období pokračovala tendencia mierneho zvýšenia prevahy žien, ktoré sa v prepočte na 1000 mužov zvýšili z 1049 v roku 1991 na 1059 v roku 2001.

Zvyšuje sa úroveň školského vzdelania obyvateľstva a súčasne sa mení jeho štruktúra. Vzrástol podiel obyvateľov s úplným stredným vzdelaním z 15 % v roku 1991 na 20, 4 % v roku 2001. Absolventi vysokých škôl tvoria 7, 9 % obyvateľov, t.j. 423 tisíc osôb. Ich podiel vzrástol v porovnaní s rokom 1991 o 2,1 bodu.

V súlade so zmenami rozvoja spoločnosti sa zmenila štruktúra absolventov vysokých škôl. Vzrástol podiel osôb s univerzitným zameraním z 39,6 % v roku 1991 na 43,7 %, ekonomické vzdelanie má 15,5 % absolventov vysokých škôl (11,6 % v roku 1991). Znížil sa podiel absolventov s technickým a poľnohospodárskym zameraním.

Vývoj ekonomickej aktivity obyvateľstva bol ovplyvnený popri demografickom vývoji aj vývojom ekonomických a spoločenských podmienok v rokoch 1991 – 2001, čo sa prejavilo predovšetkým v:

- zmenách štruktúry obyvateľstva podľa spoločenských skupín,
- štruktúre zamestnaní obyvateľstva podľa odvetví národného hospodárstva,
- raste počtu nezamestnaných,
- poklese ekonomickej aktivity obyvateľstva v poproduktívnom veku.

V roku 2001 bolo 2 748 tisíc ekonomicky aktívnych osôb, čo bolo 51,1 % z celkového počtu obyvateľov. V roku 1991 bol tento podiel 49,6 %. Rast podielu ekonomicky aktívneho obyvateľstva bol ovplyvnený predovšetkým absolútnym prírastkom počtu obyvateľov v produktívnom a v poproduktívnom veku pri súčasnom poklese podielu ekonomicky aktívneho obyvateľstva v týchto vekových skupinách (z 83,5 % v roku 1991 na 79,1 % v roku 2001 v produktívnom veku a z 8,3 % v roku 1991 na 8 % v roku 2001 v poproduktívnom veku).

Pokračovalo zvyšovanie podielu žien na ekonomicky aktívnom obyvateľstve, tvoria 48 % z ich celkového počtu.

Z celkového počtu ekonomicky aktívnych osôb bolo 1 978 tisíc pracujúcich (72 %), nezamestnaných 561 tisíc (20,4 %), žien na materskej dovolenke 146 tisíc (5 %). Pracujúcich dôchodcov bolo 70 tisíc (2,6 %).

Z ekonomicky aktívneho obyvateľstva bolo 2 016 tisíc zamestnancov (74,4 %), z nich bolo 986 tisíc zamestnaných v štátnych podnikoch (48,9 % z celkového počtu zamestnancov) a v súkromných podnikoch pracovalo 894 tisíc osôb (44,3 % z celkového počtu zamestnancov). K podnikateľom sa prihlásilo 213 tisíc osôb (7,8 % z ekonomicky aktívneho obyvateľstva). Z nich 85 tisíc osôb zamestnávalo ďalšie osoby (31,1 % z celkového počtu podnikateľov).

Z celkového počtu ekonomicky aktívneho obyvateľstva sa k robotníckym profesiám prihlásilo 1 246 tisíc osôb (45,4 %).

Z ekonomicky aktívnych osôb malo 1 046 tisíc úplné stredné vzdelanie (38,1 %), 359 tisíc vysokoškolské vzdelanie (13,1 %). Medzi nezamestnanými majú najvyšší podiel osoby s učňovským vzdelaním bez maturity (32,5 %) a osoby s úplným stredným vzdelaním (30,8 %). Na materskej dovolenke je najvyšší podiel osôb s úplným stredným vzdelaním (43,1 %). Medzi pracujúcimi dôchodcami je najväčší počet osôb so základným vzdelaním (32,7 %) a úplným stredným vzdelaním (25,6 %).

Demografický vývoj obyvateľstva a zmeny spoločenských podmienok ovplyvnili aj **zmeny vo vývoji domácností a rodín**:

- rastie podiel domácností s menším počtom členov,
- zvyšuje sa počet domácností jednotlivcov,
- rastie podiel neformálnych spolužití (faktické manželstva),
- zvyšuje sa podiel spoločne hospodáriacich domácností.

V roku 2001 bolo pri sčítaní obyvateľov, domov a bytov na Slovensku 2 071,7 tisíc cenзовých domácností. V porovnaní s rokom 1991 sa ich počet zvýšil o 239,3 tisíc (o 13 %). Vo vývoji rodín a domácností sa prejavili tendencie súvisiace s rodinným správaním, čo sa prejavilo v zmenách štruktúry rodín a domácností.

Viac ako 1 168 tisíc úplných rodín (manželský pár s deťmi alebo bez detí) tvorí 56,4 % z celkového počtu domácností, v roku 1991 to bolo 67,4 %. Ich celkový počet sa znížil v porovnaní s rokom 1991 o viac ako 66,5 tisíc. Zníženie počtu a podielu úplných rodín bolo spôsobené rastom počtu neúplných rodín (jeden z rodičov s deťmi) a domácností jednotlivcov.

Neúplných rodín je viac ako 246 tisíc (11,9 %) z celkového počtu domácností, ich počet vzrástol v porovnaní s rokom 1991 o viac ako 55 tisíc (o 29 %).

Najrýchlejším tempom rastie počet a podiel domácností jednotlivcov. Viac ako 622 tisíc domácností jednotlivcov tvorí 30 % z celkového počtu domácností, ich počet vzrástol oproti roku 1991 o 22,7 tisíc (o 55,8 %).

Vplyvom demografického vývoja obyvateľstva a rodinného správania sa zmenil aj priemerný počet členov domácností. Úplné rodiny majú v priemere 3,44 členov, v roku 1991 to bolo 3,52. V neúplných rodinách sa priemerný počet členov 2,58 v roku 1991 zvýšil na 2,64 v roku 2001.

Podiel úplných rodín s 3 a viac deťmi sa v porovnaní s rokom 1991 znížil z 18,5 % na 12,8 %.

Podstatne vzrástol počet faktických manželstiev. V roku 1991 bolo 20,9 tisíc faktických manželstiev a tvorili 1,7 % z celkového počtu úplných rodín. V roku 2001 sa ich počet zvýšil na 30,5 tisíc. Tvoria 2,6 % z počtu úplných rodín, ich počet vzrástol v rokoch 1991-2001 o 46 %.

Ekonomický vývoj spoločnosti sa prejavil aj vo vývoji spoločne hospodáriacich domácností. V roku 1991 bolo 1 778,4 tisíc spoločne hospodáriacich domácností.

domácností. V roku 2001 sa ich počet zvýšil na 1 900 tisíc, t. j. o 122 tisíc (o 6,9 %).

Počet hospodáriacich domácností, ktoré sú vytvorené jednou cenзовou domácnosťou (rodinou) vzrástol z 1 727,6 tisíc v roku 1991 na 1 753 tisíc v roku 2001 (o viac ako 25 tisíc, t. j. o 1,5 %). Rýchlejšie rástol počet hospodáriacich domácností vytvorených z dvoch a viac rodín. V roku 1991 takýchto domácností bolo 50,8 tisíc, ich počet sa do roku 2001 zvýšil na 147,3 tisíc. Počet hospodáriacich domácností vytvorených dvomi a viac rodinami sa zvýšil v období rokov 1991 – 2001 takmer 2,9-krát.

Priemerný počet členov v hospodáriacej domácnosti sa z 2,95 v roku 1991 znížil na 2,83 členov.

Vývoj bytovej výstavby v rokoch 1991 – 2001 sa prejavil:

- v minimálnych zmenách vekovej štruktúry domového a bytového fondu,
- v nepatrných zmenách úrovne bývania,
- v podstatných zmenách vo formách vlastníctva domového a bytového fondu.

V rokoch 1991 – 2001 vzrástol počet trvale obývaných bytov o 48 tisíc (o 2,9 %), čo zásadne neovplyvnilo štruktúru a kvalitu bytového fondu.

V bytovom fonde došlo k zníženiu podielu bytov postavených do roku 1945, čo malo vplyv na zvýšenie kategórií bytov. Byty I. kategórie tvoria 77,8 % z celkového bytového fondu, vzrástol podiel bytov vybavených vodovodom, zapojených na verejnú kanalizáciu a vykurovaných ústredným kúrením.

Zvýšila sa priemerná plocha bytu na 83,9 m² (v roku 1991 72,8 m²), na byt pripadá v priemere 3,2 obytných miestností (2,9 v roku 1991), na obyvateľa pripadá 17,5 m² obytnej plochy (14,6 m² v roku 1991). Tieto ukazovatele sú stále lepšie v rodinných domoch v porovnaní s ostatnými druhmi bytov.

Zvýšil sa podiel bytov, v ktorých spoločne bývajú 2 a viac domácností z 11,8 % v roku 1991 na 18,8 % v roku 2001.

K zásadným zmenám došlo vo formách vlastníctva bytového fondu. V roku 1991 tvorili väčšinu byty vo vlastnom dome (49 %), nájomné byty (26,7 %) alebo družstevné byty (22,1 %). V roku 2001 zostáva najväčší podiel bytov vo vlastnom dome (47,1 %), podstatne sa zvýšil podiel bytov vo vlastníctve občana (26,7 %), znížil sa podiel bytov nájomných (8,1 %) a družstevných (14,9 %).